

Makale Türü: Araştırma

Geliş Tarihi: 28.04.2020

Kabul Tarihi: 28.07.2020

KIBRIS TÜRK VAROLUŞ MÜCADELESİNDE ÖZKER YAŞIN'IN YERİ*

Yrd. Doç. Dr. Emin ONUŞ*

Öz

Türkiye ve Kıbrıs'ta 1950'lerden itibaren başlayan EOKA tedhiş hareketlerine karşı bir kamuoyu oluşmuş, yazar-şairler Kıbrıs konusunu etraflıca ele almıştır. Bu isimlerin başında gelen öncü bir isim Özker Yaşın'dır. Lefkoşa doğumlu Özker Yaşın, Türkiye ve Kıbrıs'ta, Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi ve 1974 Barış Harekâtı konulu en çok eser kaleme alan şair-yazar olma özelliğini taşır. Özker Yaşın şair, roman, öykü ve oyun yazarı olmasının yanında gazeteciliği ile de tanınmış önemli bir Kıbrıs Türk aydınıdır. Onun yayınladığı eserlerin merkezinde Kıbrıs adası yer alır. Özker Yaşın, Kıbrıs'ın bağımsızlık savaşını roman ve şiir kitaplarının yanında gazetede yazdığı makaleler ile de sürekli gündemde tutmuştur. Radyoculuk yönü ile de tanınan Yaşın, eser ve şiirleriyle Bayrak Radyosu'yla özdeşleşmiş, dertlerini, acılarını, sevinçlerini Kıbrıs Türk halkıyla paylaşmış, bir anlamda milletin bu yolda mefkûre adamı olmuştur. Bu bildiride Özker Yaşın'ın gazetecilik ve radyoculuğu ile Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi ve 1974 Barış Harekâtı konulu eserleri ele alınacak ve Kıbrıs davasındaki önemi vurgulanacaktır.

Anahtar kelimeler: Kıbrıs, EOKA, Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi, Özker Yaşın.

The Place Of Özker Yaşın In The Cyprus Turkish Existence

Struggle

Abstract

A public opinion against Turkey and Cyprus starting from the 1950s EOKA terrorist act has occurred, the author-poet has addressed the Cyprus issue in detail. One of the leading names of these names is Özker Yaşın. Özker Yaşın was born in Nicosia in age, in Turkey and Cyprus, the Turkish Cypriot Struggle for Existence in 1974 and bears the distinction of being the most work penned the poet-writer on Peace Operation. Özker Yaşın is an important Turkish Cypri-

* Bu makale, 2018 yılında Ukrayna-Kiev'de Taras Shevchenko 3. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan bildirinin gözden geçirilmesiyle oluşturulmuştur.

** Girne Amerikan Üniversitesi Beşeri Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Üyesi, eminsonus@gau.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-2279-672X.

ot intellectual who is well known for being a poet, novel, story and play writer as well as journalism. In the center of his published works is the island of Cyprus. Özker Yaşın has kept the Cypriot war of independence on the agenda constantly with the articles he writes in newspapers besides novels and poetry books. Known also for his radio broadcaster, Yaşın has identified himself with Bayrak Radio with his works and poems, shared his troubles, sorrows and joys with the Turkish Cypriot people, and in a sense, he has become a fellow of the nation on this path. In this report, Özker Yaşın's works on journalism and radio, the Turkish Cypriot Existence Struggle and the 1974 Peace Operation will be discussed and the importance of the Cyprus case will be emphasized.

Keywords: Cyprus, EOKA, Cyprus Turkish Existence Struggle, Özker Yaşın.

“Kıbrıs denince Özker Yaşın
Özker Yaşın denince Kıbrıs”

Cahit Külebi

Giriş

Kıbrıs meselesi 1950'lerden itibaren Türkiye ve Kıbrıs'ta yazar, şairler tarafından milli bir dava haline gelmiştir. Ada'nın 1878'de İngiltere'ye kiralanmak zorunda kalmasına ve İngiltere'nin 1914'te adayı ilhak kararına rağmen anavatan idarecileri bir şekilde Kıbrıs Türklerinin koruyucusu, hamisi sıfatıyla onları yardıma devam eder.¹ Kıbrıs Türk şair ve yazarları İngiliz-Rum tedirginlikleri ve siyasi meselelerde 1950'li yıllardan sonra yayımladıkları eserlerde kahramanlık, anavatan özlemi, Türklük ve ulusal bilinçli temalı konular işlerler. Türkiye'de ise Kıbrıs Türkleriyle ilgili kamuoyunu oluşturma ve siyasi dik-kati üzerine çekme adına 1948 yılında öğretmenlerle kurulu bir heyetle adaya gelip gözlemleyen Hasene Ilgaz'ın 1949'da yayımladığı *Kıbrıs Notları* adlı kitabı Türk kamuoyunda bu ateşi başlatan ilk edebî gezi kitabı olmuştur. Bundan sonra da Türkiye'de Kıbrıs Türklüğü üzerine eserler doğmaya başladı.²

EOKA'nın giriştiği terör olayları karşısında Kıbrıs Türk toplumu da kendisini savunacak bir teşkilatı, 1 Ağustos 1958 yılında Türk Mukavemet Teşkilatı'nı kurmak zorunda kalmıştır. Teşkilat 1 Ağustos 1976 yılında da Kıbrıs Türk Güvenlik Kuvvetleri olarak yeni bir kuruluş şekline dönüştürüldü.³ TMT'nin kuruluş yılı olan 1958'den itibaren Türkiye'de yayımlanan Kıbrıs konulu eserlerde bir patlama olur.⁴

¹ Oğuz Karakartal bu durumu şu sözlerle ifade eder: “Osmanlı yöneticilerinin, Kıbrıs'taki Türk varlığını tamamen başı boş bıraktığı gibi bir sonuç çıkarmak yanlıştır. Osmanlı yönetimi, örneğin adanın 1878'de kiralanmasından sonra bile 1890'lı yıllarda adaya öğretmen gönderiyordu.” Oğuz Karakartal, “Türkiye'de Çıkan Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi Konulu Hamasî Kitaplar Üzerine”, *Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi'nin Edebiyata Yansımaları Bildiriler*, (Haz.: İsmail Bozkurt - Cemal Bayak), Ajans Yayınları, Lefkoşa 2010, s. 217.

² Emin Onuş, “1958 Tarihli ve Kıbrıs Temalı Türkiye Kitap Neşriyatı Üzerine”, *Edebiyatta Kıbrıs ve Bahar*, (Yay. Haz.: Kafıye Yinanç - Metin Turan), Başkent Klişe ve Matbaacılık Ltd. Şti., Ankara 2013, s. 313-326.

³ Halil Fikret Alasya, *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Tarihi*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1987, s. 22.

⁴ Onuş, “a.g.m.”, s. 313-326. Ayrıca Türk Mukavemet Teşkilatı'nın Türkiye Türklerinin şiirlerine yansımaları konusunda geniş bilgi için bkz. Ali Berat Alptekin, *Anadolu'dan Kıbrıs'a Halk Kültürü Köprüsü*, Akçağ Yayınları, Ankara 2015, s. 60-99; Bayram Durbilmez, “Tarihî Gerçeklerin Aşık

1 Nisan 1955'te EOKA tedhiş hareketlerinin başlamasıyla, Kıbrıs'ta milli-hamâsi temalı şiirlerde büyük bir artış olmuştur. Bu bağlamda Kıbrıs Türk edebiyatının daha çok milliyetçilik kavramı üzerine doğduğunu söylemek yanlış olmaz.⁵ 1960-1974 yıllarını kapsayan dönem de milli ve evrensel şiir olmak üzere iki koldan ilerler. Milli-hamâsi temalı şiirler bu dönemde artarak devam eder. Özellikle 1963 olayları-katliamları, Kıbrıs Türk şairlerini ateşleyen unsur olur.⁶

Türkiye'den Kıbrıs'a öğretmen olarak gelen Arif Nihat Asya, İbrahim Zeki Burdurlu ve Naim Buluç gibi edebiyatçı öğretmenlerin katkılarını da unutmamak gerekir. Fazıl Hüsnü Dağlarca, Behçet Kemal Çağlar gibi Türkiye'nin tanınmış şairleri de Kıbrıs konulu şiirler kaleme alırlar. Abdullah Kozanoğlu, Alev Alathı ve Turgut Özakman'ın Kıbrıs konulu romanlarını da unutmamak gerekir.

Ulusal direniş döneminde şiirde ön plana çıkan en önemli Kıbrıs Türk şairleri; Süleyman Uluçamgil, Bener Hakkı Hakeri, Kutlu Adalı, Urkiye Mine Balman, Oktay Öksüzöğlü, Orbay Deliceirmak, Pembe Marmara ve Mehmet Levent gibi isimlerdir. Türk topraklarının Yunanistan'a verilmeyeceğini, Kıbrıs Türkü'nün kurtuluşunun ancak Türkiye'nin yardımı ile gerçekleşeceğini söylerler.⁷ Türk askerini yüceltme, bayrak sevgisi, anavatan özlemi ile Kıbrıs Rumları ve Yunanistan başta olmak üzere, diğer batılı devletlere eleştiri başlıca konulardır.

İşte tam da burada Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesinin en önemli, en velut ismi ile karşılaşırız. Özker Yaşın. 1974 öncesi ve sonrası dönemin tartışmasız öncü şair, yazarı Özker Yaşın'dır. Özker Yaşın'ın Kıbrıs konulu Türkiye ve Kıbrıs'ta basılmış hemen her türden edebî eseri vardır.⁸

1. Özker Yaşın Kimdir?

Tam adı Mustafa Özker Yaşın'dır. 4 Ekim 1932 yılında Lefkoşa'da doğar. Terzi Mehmet Sadık ve Zekiye Şükran Yaşın'ın oğludur. Şair Mehmet ve Neşe Yaşın çocuklarıdır. 1939'da Türkiye'ye gelir ve ilkökul, ortaokul, liseyi İstanbul'da bitirir. 1950 yılında Kıbrıs'a geri döner. Kitapçılık (1956-87) ve matbaacılık (1969-75) yapar. Özker Yaşın, şair, roman, öykü ve oyun yazarlığının yanında, gazeteci, radyo ve televizyon programcısı olarak da bilinmektedir. Kültür, sanat, edebiyat ve siyaset adamıdır. Mücahitlik de yapmıştır. Nitekim Kıbrıs radyolarında "Kitap Saati" (1957-65), Kıbrıs televizyonlarında "Edebiyat Sohbetleri" (1959-65) programlarını sürdürür. 1987'de yeniden İstanbul'a

Edebiyatına Yansımaları Bağlamında Türk Mukavemet Teşkilatı ve Kıbrıs Mücahitleri", *Folklor / Edebiyat*, Cilt: 19, Sayı: 76, Ankara 2013, s. 173-193; Bayram Durbilmez, *Türk Dünyası Kültürü-1*, Ötügen Neşriyat Yayınları, İstanbul 2017, s. 97-120.

⁵ Ali Nesim bu konu hakkında şunları söyler: "Diyebiliriz ki Kıbrıs Türk Edebiyatı 'milliyetçi' -ulusçu-, bir karakterle doğmuştur ve milliyetçilik konusunu işleyerek gelişmiştir. Çünkü sömürge yönetimi altında yaşayan Kıbrıs Türkü'nün en çok ulusal benliğini tanımaya ve geliştirmeye gereksinimi vardır." Ali Nesim, *Kıbrıs Türk Edebiyatında Sosyal Konular*, Gelişim Ofset, Lefkoşa 1986, s. 62.

⁶ Zübeyir Yılmaz - Ramazan Okumuş, *Kıbrıs Türk Şiiri*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1992, s. 17-21.

⁷ Suna Atun, *Kıbrıs Türk Edebiyatı*, Samtay Vakfı Yayınları: 36, Lefkoşa 2009, s. 79-80.

⁸ Emin Onuş, *Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesinin (1950-2016) Türk Edebiyatına Yansımaları*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), KKTC Girne Amerikan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Girne 2017.

yerleşir ve 6 Şubat 2011 yılında vefatına kadar burada yaşar. İlk şiiri 1946'da İstanbul'da *Son Telgraf* gazetesinde çıkar. Yaşın, özellikle *Varlık* dergisindeki şiirleri ile tanınır. Kıbrıs'ta *Kıbrıslı Postası* (1955-56) ve *Çevre* (1960-61) dergileriyle haftalık *Savaş* (1963-73) gazetesini çıkardı. *Mücahitler* adlı romanı Y. Uçanoğlu yönetmenliğinde dizi yapılarak TRT 1 ekranlarında gösterildi. İstanbul'da yaşaması ve eserlerinin büyük çoğunluğunun burada çıkması onun, Türkiye'de de tanınmış bir şair-yazar olmasında etkili oldu. Aldığı ödüller şunlardır: *Kanlı Kıbrıs* adlı kitabı ile 1964 Turan Emeksiz Armağanı (Fazıl Hüsnü Dağlarca ile paylaştı), *Nezhat ve Ben* adlı eseri ile 1967 Türk Bankası Kültür Sanat Ödülü.⁹

Özker Yaşın'ın eserleri şunlardır:

Şiir

Ol Âlem (1952), *Bayraktar Destanı* (1953; 2. Baskı, 1971), *Kıbrıs'tan Atatürk'e* (1953), *Limanda Bir Gemi* (1956), *Nâmuk Kemal Kıbrıs'ta* (1957; 2. Baskı, 1960), *Kıbrıs Mektubu* (1958), *Mehmetçik Kıbrıs'ta* (1960), *Atatürk'e Saygı Duruşu* (1963), *Babil Daha Uzakta* (1963), *Kanlı Kıbrıs: Bir Şahlanışın Destanı I* (1964), *Oğlum Savaş'a Mektuplar - Bir Şahlanışın Destanı II* (1965), *Hödükname* (1970), *Kıbrıs'ta Bayrak* (1972), *Kıbrıs Benim Vatanım Tüm Şiirleri I* (1986), *Önce Kuşlar Uyanır Tüm Şiirleri II* (1986), *Yüreğimin Yansı Sende* (1998), *Akdeniz'de Bir Ada* (2000), *Şiir Mektuplar* (2001).

Roman

Bütün Kapılar Kapandı (1955), *Mücahitler* (1970; 2. Baskı *Kıbrıs'ta Vuruşanlar Mücahidin Romanı* 1974), *Girne'den Yol Bağladık* (1976), *Kıbrıslı Kâzım* (1978).

Oyun

Bayraktar Türküsü (1959), *Zafer ve Bağış* (1988).

Öykü

General Rasim (1951), *Postacı Dükkânı* (1954).

Anı

Nezhat ve Ben (1997).

1.1. Özker Yaşın ve Mücahitliği

Özker Yaşın Kıbrıs'taki mücadele yıllarında cephe gerisinde verdiği büyük hizmetlerin yanında bizzat cephede de bulunmuş Mücahitlik yapmıştır.

Özker Yaşın, Kıbrıs'ta silah ve bayrak üzerine yemin ederek Türk Mukavemet Teşkilatı'nın üyeliğine kabul edilmiş bir mücahitir. O, 1963-1966 yılları arasında gönüllü olarak mücahitlerin arasına katılmıştır. Savaş yılları içeri-

⁹ Özker Yaşın hakkında daha geniş bilgi için bkz: Murat Yalçın, "Yaşın Özker", *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, 3. Baskı, Cilt: 2, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2010, s. 1116; Merve Büyükkada, *Kıbrıs Türklerinin Milli Mücadelesinin Özker Yaşın'ın Romanlarına Yansımaları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Haziran 2012; Özge Durmuş, *Özker Yaşın'ın Romanlarında Topumsal Eleştiri*, (Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazimağusa 2014.

sinde 1963-1974 arasında ailesiyle birlikte çeşitli zorluklar yaşar. Lefkoşa'nın Türk bölgesinde sıkıntılı bir göçmen hayatı yaşayan Özker Yaşın, bu süre içerisinde kendisi ve ailesi gibi Rum saldırılarından etkilenecek göç eden insanları örgütler. Kıbrıs Türk Göçmenler Derneği'ni kurar ve yıllarca dernek başkanı olarak göçmenlerin haklarını savunur.

1.2. Özker Yaşın'ın Siyasal Faaliyetleri

Özker Yaşın, gazeteci, radyocu, televizyon programcısı, kitapçı, şair ve yazar olmasının yanında politikaya da girmiş, Milletvekilliği yapmıştır. Kıbrıs'ta bazı arkadaşları ile 1970 yılında Cumhuriyetçi Türk Partisi'nin kuruluşunda önemli rol alır. Bu partinin genel başkan yardımcılığına seçilmiştir. Yaşın Cumhuriyetçi Türk Partisi'nin bazı parti üyeleri ile fikir ayrılığına düşer ve istifa eder. 1970-1974 döneminde bağımsız milletvekilliği yapar. 1975-76 yıllarında Kurucu Meclis üyeliği görevini de üstlenen Yaşın, bu ilk kurucu meclis anayasa çalışmalarını tamamlar. Milletvekilliği seçimlerinde aday olur, ancak adaylığını geri çeker.

2. Özker Yaşın'ın Kıbrıs Türk Gazeteciliğindeki Yeri

Özker Yaşın 1950 yılında Kıbrıs'a gelir ve henüz 18 yaşında iken gazeteciliğe başlar. Yaşın, Kıbrıs Türklerinin çıkardığı hemen her gazetede ve dergide yazılar yazar. *İstiklâl*, *Hürsöz*, *Bozkurt*, *Halkın Sesi*, *Milli Birlik*, *Devrim* bunlardan bazılarıdır. Bu gazetelerde benzeri görülmeyen birçok röportajlar yayınlar. Başyazarlık ve köşe yazarlığı yapar. Türkiye'de *Tercüman* ve *Vatan* gazetesinde çalışır. *Vatan* gazetesinde Kıbrıs muhabirliği de yapar. Türkiye'de *Varlık* dergisinde 1952 yılından itibaren yazılar yazmaya başlar. Kitaplarının birçoğu da *Varlık* yayınlarından çıkar.

Özker Yaşın Kıbrıs'ta gazetecilik mesleği ile de tanınmış önemli bir aydındır. Çalıştığı veya kendi çıkardığı gazetelerde genellikle güncel konuları kaleme alan Yaşın, Kıbrıs meselesi üzerine politik yazılar kaleme alır. Onun kültür, sanat ve edebiyat yazılarını da görmek mümkündür. Çalıştığı veya çıkardığı gazetelerde edebiyat ve sanat sayfalarını yönetir. Özker Yaşın, edebiyatçı yönünü de ilk kez çalıştığı gazetelerde gösterir. Özker Yaşın'ın yayınladığı kimi şiirleri gazete ve dergilerde yayınlanır. Yaşın, hiciv şiirleri ile de ön plana çıkar. Onun bazı romanları da tefrika olarak gazetelerde çıkar. Yaşın gazetelerde fıkra yazarlığı da yapmaktaydı. Yazılarında Terzioğlu, A. Bahadır ve Özcan Yalçın ve Lefkoşalı imzalarını kullanır.

Özker Yaşın, Kıbrıs Türk halkının varoluş mücadelesinin yaşandığı en çetin günlerde yayınladığı eserlerin ve radyoculuğunun haricinde kendi gazetesi olan *Savaş*'ı da çıkarmaya başlar. Kıbrıs Türkü'nün Varoluş Mücadelesine dört koldan destek veren Yaşın, 1968-1973 yılları arasında haftalık olarak bu gazeteyi çıkarır. Gazetecilik ve yazma aşkı onun bu gazeteyi çıkarmasında önemli etkenlerden biridir. Düşünce özgürlüğü ve demokrasi mücadelesini korkusuzca sürdürdüğü bu gazete, kendisini maddi anlamda oldukça zorlar. Nitekim Terzioğlu takma adıyla taşlama şiirlerini bu gazetede çıkarır. Yaşın daha sonra *Savaş*'ta yazdığı şiirlerini 1970 yılında *Hödükname* adlı eserinde toplar. Terzioğlu takma adını, kendisini zorluklar içinde yetiştiren ve mesleği

terzi olan annesinden dolayı kullanılmakta idi. Özker Yaşın *Türk Çarşısı Bülteni* (1958) adlı bir de aylık dergi çıkarır.

3. Bayrak Radyosu ve Özker Yaşın

Kıbrıs Türk şairleri yayımladıkları eserlerin yanında, dönemin en önemli kitle iletişim araçları olan radyo ve gazeteye de başvururlar. Edebî ürünlerini gerek gazetelerde yayınlayarak gerekse radyoda okuyarak adeta propaganda yürütücüsü görevi üstlenirler. Bu bağlamda Kıbrıs Türk şiirinde-yazınında milliyetçi, hamâsi çizgide ürün veren şairler arasında Özker Yaşın'ın ayrı bir yeri vardır. Özker Yaşın yayımladığı eserlerin yanında, Bayrak Radyosu'nda okuduğu şiirlerle de Kıbrıs Türk halkının milli heyecanını diri tutmasını sağlamıştır. Öyle ki *Kanlı Kıbrıs* (1964) adlı eserindeki şiirlerini radyoda okuduğu için Rumlar tarafından tutuklanmasına rağmen, bir sonraki çıkardığı *Oğlum Savaş'a Mektuplar-Bir Şahlanışın Destanı* (1965) adlı eserini de radyoda korkusuzca sürekli bir program haline getirmiş ve şiirlerini okumaya devam etmiştir.¹⁰

Kıbrıs ve Türkiye'de, "*Bayrak Radyosu*" sıkça temas edilen konulardan biridir. Bayrak Radyosu özellikle Kıbrıs Türklerinin sesi, kulağı olmuş adeta propaganda görevi yüklenmiştir. Kıbrıs Türk edebiyatına ait kimi eser ve kitaplardan anlaşıldığına göre 1963'te BRT kurulana kadar, Kıbrıs Türklerinin radyo ihtiyacını Türkiye'nin "*Ankara Radyosu*" bir noktada karşılamıştır. Bayrak radyosunun şairlerin dizelerine, edebiyat ürünlerine kuruluşundan itibaren konu olması, Kıbrıs Türk toplumunun zor günlerinde yerine getirdiği bilgilendirme, moral verme, haber etme şeklinde özetlenebilecek ulusal görevinin yüceliği ile ilgilidir. Kimi eserler, şiirler de bayrak radyosunda seslendirilir.¹¹

İşte bu noktada şiirlerinde Bayrak Radyosu'nu adeta ölümsüzleştiren isim olarak, Kıbrıs Türk edebiyatının seçkin şairi Özker Yaşın ile karşılaşırız. Onun Bayrak Radyosu'nda seslendirdiği şiirleri halkı uyandırma, coşturma bağlamında pek değerlidir. Özker Yaşın şüphesiz Bayrak Radyosu'nun en önemli şairlerinden biri, belki de birincisi olmuştur.¹² Numan Ali Levent, "*Özker Yaşın ve Bayrak Radyosu*" ilişkisini anlatırken; Akıncılar köyünün 1963 yılının kanlı günlerinde çektikleri zorluklara temas eder ve Kıbrıs Radyo-

¹⁰ Özker Yaşın'ın, *Kanlı Kıbrıs* adlı kitabındaki şiirlerinin Bayrak Radyosu'nda okunduğu için polisler tarafından tutuklandığı şöyle ifade edilir: "*Kanlı Kıbrıs kitabı Türkiye'de basıldıktan ancak altı ay sonra yine kaçak yoldan Kıbrıs'a sokulabildi. Bu kitaptaki şiirleri Bayrak Radyosu'nda okuduğu için, Özker Yaşın Rum polisleri tarafından Lefkoşa Uluslararası Hava Limanı'nda tutuklandı. Bir süre tutukevinde yattı.*" (Özker Yaşın, *Kıbrıs Benim Vatanım*, Başaran Matbaası, İstanbul 1986, s. 158). Özker Yaşın, *Oğlum Savaş'a Mektuplar-Bir Şahlanışın Destanı* adlı eserini de radyoda okuduğunu söyler ve yaşadığı günlerin etkisinde kaldığını şöyle dile getirir: "*Oğlum Savaş'a Mektuplar, Kıbrıs Türk Mücahitlerinin Sesi Bayrak radyosunda, süreli bir programa ad oldu. Günlerce kitabı meydana getiren parçaları Bayrak Radyosu'nda belli bir saatte okudum. (...) Olayların çoğunu yaşadım ve o günlerin ruh durumu içinde yazdım.*" (Özker Yaşın, *Oğlum Savaş'a Mektuplar - Bir Şahlanışın Destanı*, Çevre Yayınları: 6, İstanbul 1965, s. 11-12).

¹¹ Bayrak Radyosu'ndan şiir okuyan bazı isimler şöyledir: Özker Yaşın, Oğuz Kusetoğlu, Kemal Tunç, Üner Ulutuğ, Fezziye Hulusi, Hatice Söğüt, Güzide Tunç ve radyonun diğer personelidir. Radyodaki bazı kadın personel de şiir okumaktaydı. Bu konu ve radyoda okunan bazı şiirler için bkz: (Altay Sayıl, *Bayrak... Bayrak... Bayrak... Bayrak Radyosunun İlk Üç Ayında Yaptığı Tarihi Yorumlar*, Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği Yayını: 9, Lefkoşa 2000, s. 83-86).

¹² Bu konu hakkında geniş bir bilgi için bkz: Emin Onuş, "Özker Yaşın ve Bayrak Radyosu", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 10, 2015, s. 778-793.

su'nun yalan, saldırgan haberlerinden bahseder. Levent, Ankara Radyosu'ndan, Bayrak Radyosu'nun yayına başladığını duyduklarını ve Bayrak Radyosu'nun Rum haberlerine verdiği cevapları merak ettiklerini de anlatır. Levent, Bayrak Radyosu'nda Özker Yaşın'ın sesiyle tanışmalarını ise şöyle açıklar:

"İbreyi sağa sola biraz oynatıp bıraktık. Ses işitiliyordu ama ne dediği anlaşılıyordu. Ah diyorduk bu sesin ne dediği bir anlaşılma ve gerçekten Bayrak Radyosu'ndan geldiği bir belli olsa... Bir anlasak ki Bayrak Radyosu gerçekten var. Bir öğretmen arkadaşın evinde bulunan transistör radyosunu aratıyoruz (...)

Transistör radyo gelince ibreyi orta dalga iki yüz metre üzerinde durdurup düğmeye basıyoruz. Marşlar işitiliyor. İşte bu Harbiye Marşı. Açık seçik anlaşılıyor. Marş bittikten sonra gayet hafif bir ses şiir okumaya başlıyor. Bu kez dedikleri iyi kötü anlaşılıyor:

Bir bayrak dalgalanıyor Kıbrıs'ta

Işıl Işıl gelincik renkli.

Bir bayrak dalgalanıyor Kıbrıs'ta

Bayrakların en güzeli. (...)

Belli ki bu Bayrak Radyosu... ses iyice anlaşılıyor şimdi.

"Kimin sesi bu?" Diyor bir öğretmen arkadaşımız. Evet "kimin sesi bu?"

Çok bildik, çok tanıdık bir ses... Ama kimin sesi? İyice eğilip radyonun başına okuduğu şiiri dinliyorum:

Karanlıkta kurşun sesleri geliyor

Vakit gecenin ikisidir.

Tekke bahçesinde birtakım adamlar

Sakalları uzamış gözleri yaşlı

Mezar kazıyorlar

Az ötede sıra sıra ölümler...

Sonunda Bayrak Radyosu'nda şiir okuyan sesi tanıdım:

Bu Özker Yaşın'ın sesi idi. (...)

Özker Yaşın, Kıbrıs Türk Mücahitlerinin kahramanlıklarını Bayrak Radyosu'nda inanç dolu bir ses ile anlatıyordu. Okudukları "Bir Şahlanışın Destanı-Kanlı Kıbrıs" adını koyduğu yeni eserindeki şiirlerdi. Lefkoşa'da neler olup bittiğini bu şiirlerden öğreniyorduk."¹³

25 Aralık 1963 yılında kurulan Bayrak radyosu, Kıbrıs'ta geçen kanlı yıllarda Kıbrıs Türkü'nün sesi, kulağı olmuştur. Bayrak radyosu aracılığıyla 1964-1974 evresinde acılarını, sevinçlerini, umutlarını kamuoyuyla paylaşan Kıbrıs Türkü, bu vesileyle de her türlü Rum saldırısına karşı dünya kamuoyunu bilgilendirerek, kendi propagandasını yapmıştır. İşte bu acı dolu yıllarda toplumla özdeşleşen Bayrak Radyosu'nun, güncel konulu haberlerinin dışında; kültür, sanat, müzik gibi faaliyetleri de dikkat çeker. Kıbrıs Türk şiirinin ve şairlerinin sesi burada sıkça duyulmaya başlar. Bayrak Radyosu'nun, Kib-

¹³ Özker Yaşın, "Numan Ali Levent'in Anlatısı", *Nezhat ve Ben*, Cilt: 3, Yeşilada Yayınları, İstanbul 2004, s. 155-160.

rıs Türk şiirindeki yeri önemlidir. Kıbrıs Türk şiirlerinin Bayrak Radyosu'nda seslendirilmesi, radyo-şiir ilişkisi bağlamında topluma dertlerin anlatılması ve onların milli his ve duygularını olumlu yönde etkilemesi bakımından ayrı bir değer kazanmaktadır. İşte Özker Yaşın da eser ve şiirleriyle, Bayrak Radyosu'yla özdeşleşmiş, dertlerini, acılarını, sevinçlerini Kıbrıs Türk halkıyla paylaşmış ve bir anlamda milletinin bu yolda mefkûre adamı olmuştur. Yaşın'ın kimi şiirleri Bayrak Radyosu'nda seslendirildiği gibi, şiirin tematğinde de “*Bayrak Radyosu*” önemli bir yer tutmuştur.

Özker Yaşın “*Bugün Pazar*” başlıklı şiirinde siyasi gelişmeleri köy kahvesinde, Mücahitin Sesi Bayrak Radyosu'ndan dinlediklerini şu dizelerle anlatır:

*“Aynı haberi
Royter de verdi.
Kıbrıs Mücahitlerinin Sesi,
Bayrak Radyosu
Duyurdu bütün siyasi gelişmeleri
Türk halkına.
Radyoyu kahvede dinledim Savaş,
Bir şehit babası
Hıçkırma hıçkırma ağladı.
Hepimizin gözleri yaş doldu
Acaba beklediğimiz mutlu gün gelecek mi?”¹⁴*

Özker Yaşın, siyasi mitinglere de şiirlerinde yer verir. Yaşın, *Akdenizde Bir Ada* adlı şiir kitabında¹⁵ Kıbrıs (Ya Taksim Ya Ölüm) mitinglerini heyecanlı radyolarda dinlediklerini duygulu bir dille anlatır:

*“Kıbrıs Türkleri
İşi gücü bıraktılar bir yana.
Radyolarının başında
Taksim mitingleri dinleyerek
Hayaller kurup heyecanlandılar
Ve ağladılar...”¹⁶*

Özker Yaşın, “*Kıbrıs'ta İki Osman II*” başlıklı şiirinde ise İstanbul'daki Kıbrıs mitinglerinin radyoda yankılanışını ifade eder:

*“İleriden
Üzerinde şanlı bayrağımız dalgalanan
Ve duvarları
Atatürk'ün fotoğrafları
İle süslü kahveden
Bir radyo sesi yükseliyor,
İstanbul'daki Kıbrıs Mitinginden.*

¹⁴ Özker Yaşın, *Kıbrıs Benim Vatanım*, Başaran Matbaası, İstanbul 1986, s. 331.

¹⁵ Bu kitap tam anlamıyla milli-hamâsi konulu değildir. Ancak kitabın sonunda yer alan bazı şiirlerde, kahramanlık konulu şiirleri görmek mümkündür.

¹⁶ Özker Yaşın, *Akdenizde Bir Ada*, Çevre Yayınları: 11, İstanbul 2000, s. 67.

*Bir ses geliyor
Osman'ın kulağına derinden
Bir ses: "Kıbrıs'lı kardeşlerimiz" diyor,
Bir ses: "Bekleyiniz geleceğiz" diyor,
And içiyor yüzbinler:
"Gerekirse öleceğiz
Kıbrıs'ı böleceğiz!" diye...¹⁷*

Özker Yaşın, 20 Temmuz 1974 sabahının ilk serininde, Limasollu Hasan Cafer'in radyoyu açtığını söyler ve radyonun birden Denктаş'ın Barış Harekâtı'nı müjdelediğini dile getirir:

*"Temmuz sabahının tatlı serinliğinde
Traş olurken
Günün olaylarını öğrenmek için,
Radyoyu açtı. (...)*

*Hasan bunları düşünürken
Bayrak Radyosu'ndan gelen
Denктаş'ın sesini duydu birden.
Sabahın bu erken vaktinde
Denктаş'ın radyoda konuşması
Çok önemliydi doğrusu.*

*Denктаş davudi bir ses ile
Kıbrıs Türk halkına:
"Kahraman Türk ordusunun
Adanın dört bir yanında
Çıkarma ve indirme harekâtına"
Başladığını müjdeliyordu...¹⁸*

Özker Yaşın, 20 Temmuz 1974'te Barış Harekâtı'nın başladığı gün Rauf Raif Denктаş'ın, Bayrak Radyosu'nda Rumlara kasıtlı olarak ustaca propaganda yaptığını söyler. İşte bu propaganda haberi Özker Yaşın'ın bir şiirine şöyle yansır:

*"Denктаş'ın radyodan söylediği
"Türk Ordusu'nun adanın dört bir yanından
Çıkarma ve indirme harekâtına
Başladığı" sözleri
Bir aldatmacaydı aslında,
Rum askerleri bütün güçlerini
Girne bölgesine getirip
Savaşmasını diye...¹⁹*

¹⁷ Özker Yaşın, *Kıbrıs Benim Vatanım*, Başaran Matbaası, İstanbul 1986, s. 132.

¹⁸ Özker Yaşın, *Kıbrıs'tan Atatürk'e*, Çevre Yayınları: 9, İstanbul 1998, s. 96-97.

¹⁹ Özker Yaşın, *Kıbrıs'tan Atatürk'e*, Çevre Yayınları: 9, İstanbul 1998, s. 100.

Özker Yaşın'ın "Bayrak Radyosu" başlıklı şiiri bir çeşit karşı propaganda ihtiva eder. Bu şiir aynı zamanda Kıbrıs Türkü'ne bir çağrıdır. O zor günlerde onları âdeta coşturarak davasının amacını bildirir:

*"Bayrak. Bayrak. Bayrak.
Burası Türk Mücahitler Radyosu,
Burası,
Makineli tüfeklere, havan toplarına,
Polisine, askerine, EOKA'cısına
En korkunç tokadı indirenlerin
On bine saldıran yüz binlere karşı
Türk Lefkoşa'yı yigitle savunanların sesi:
Size sesleniyoruz özgür dünya insanları
Burası Bayrak Radyosu.*

*Bayrak. Bayrak. Bayrak.
Bir küçük odada dört genç
Sakalları uzamış
Gözleri şişmiş uykusuzluktan
İnanç yüklü göğüsleri
Anlatılmaz imkânsızlıklar içinde
Devirip tüm güçlükleri
Yayıyorlar Mücahitlerin sesini.*

*Bayrak. Bayrak. Bayrak.
Okunda ilk tebliğ;
İlk tebliğin son sözleri
"Ne mutlu Türküm diyene."*

*Şimdi ikinci tebliğimiz
Kahraman Türk halkı
Kahraman mücahitlerimiz
Sizler
Bu adayı fethedenlerin oğulları
Kahraman gazilerimiz
Boşuna akmadı kanınız
Şehitlerimiz
Boşuna ölmediniz!
İnanın ki bize
Uğrunda öldüğünüz bayrağı
Yere düşürmiyeceğiz
Bu toprağı yabana çiğnetmemek
Andımız!..."²⁰*

Özker Yaşın romanlarında da Bayrak radyosuna yer vermektedir. Yaşın'ın *Girne'den Yol Bağladık* adlı romanında Bayrak Radyosu'nun halkın ihtiyacını karşıladığını görmekteyiz:

²⁰ Özker Yaşın, *Kıbrıs Benim Vatanım*, Başaran Matbaası, İstanbul 1986, s. 208-209.

“Bilmem izlemek olanağını buldunuz mu? Bayrak radyosunda güneydeki Türklere bir mesaj saati var. Özgür Türk bölgesindeki Türkler güneyde kalan akrabalarına mesajlar gönderiyorlar.

- Evet, dinledim. Programın ilginç yönü mesajların sahiplerinin sesi ile duyurulması. Geçen gün şöyle bir cümle kullandı bir hanım: Mehmetçik Rumu ezipeledi, dedi. Söylediğiniz deyim. Demek ki “iyice dövdü” anlamında kullanılıyor.”²¹

4. Özker Yaşın ve Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi Konulu Eserleri

Özker Yaşın'ın Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi ve 1974 Barış Harekâtı konulu kaleme aldığı eserler hamasi, popüler ve propaganda edebiyatı üçgeninde değerlendirmek mümkündür. Özker Yaşın, Kıbrıs'a geldiği 1950'den, İstanbul'a döndüğü 1986 yılına kadar Kıbrıs'ta gerçekleşen her olayı etrafıca ele almış, aktif olarak içinde bulunmuştur. Yazarlık yaptığı veya kendi çıkardığı gazetelerde, Bayrak radyosu ile televizyon programlarında ve yayınladığı edebî eserlerde Kıbrıs'ın varoluş mücadelesine amansız destek verir. Cephe gerisinde her türlü zorluğa rağmen göğüs gerer. Halkını aydınlatır, uyandırmaya çalışır. Kıbrıs Türkü'nün bu yolda bir nevi rehberi olur.

Özker Yaşın'ı Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi konulu çıkardığı eserler bağlamında, edebî türlere göre şu alt başlıklarda incelemek mümkündür:

4.1. Şiir

1974 öncesi ve sonrası dönemin tartışmasız öncü şairi Özker Yaşın'dır. Özker Yaşın'ın Kıbrıs konulu Türkiye'de ve Kıbrıs'ta basılan pek çok şiir kitabı bulunmaktadır. Bunların birçoğu Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi konuludur ve ulusal amaçlıdır. *Kıbrıs'tan Atatürk'e* (1953) ve *Atatürk'e Saygı Duruşu* (1963) adlı şiir kitaplarında Atatürk sevgisi dile getirilir. *Namık Kemal Kıbrıs'ta* (1957) adlı şiir kitabında ise büyük Türk şair-yazarı Namık Kemal yüceltilir. Yaşın *Bayraktar Destanı*'nda da Kıbrıs'ın fethinde şehit düşen isimsiz kahramanı yüceltir. *Kıbrıs'ta Bayrak* (1972)'ta Kıbrıs Türklerinin bayrak sevgisi ve bağımsızlık mücadelesi dile getirilir. Yaşın'ın bu şiir kitabı bize Mehmet Akif Ersoy'un “*İstiklâl Marşı*”nı hatırlatır.²² *Kıbrıs Mektubu* (1958), *Mehmetçik Kıbrıs'ta* (1960), *Kanlı Kıbrıs* (1964), *Oğlum Savaş'a Mektuplar - Bir Şahlanışın Destanı* (1965) gibi şiir kitapları ise emperyalizme karşı verilen özgürlük mücadelesinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu şiir kitapları Türkiye ve Kıbrıs'ta halkın millî bilincini ve direncini, moral-manevî gücünü diri tutan, coşturan, uyanık ve diri tutan hamasi, popüler ve propaganda içerikli olması bağlamında pek değerlidir. Özker Yaşın'ın şiir serüvenine bakıldığında Kıbrıs'ta günlük hayatta yaşanan gelişmelerin onu bariz bir şekilde yön-

²¹ Özker Yaşın, *Girne'den Yol Bağladık*, Osmanbey Matbaası, İstanbul 1976, s. 193.

²² Mehmet Akif Ersoy'un “*İstiklâl Marşı*”nda da Türklerin bağımsızlık mücadelesini görmekteyiz. Oğuz Karakartal bir yazısında Özker Yaşın'ın “*Kıbrıs'ta Bayrak*” şiiri ile Mehmet Akif'in “*İstiklâl Marşı*” için şunları söyler: “Mehmet Akif Ersoy *İstiklâl Marşı*'nda Türklerin bağımsızlık mücadelesini dile getirdiği gibi, Özker Yaşın da “*Kıbrıs'ta Bayrak*” şiirinde, Kıbrıs Türklerinin bağımsızlık mücadelesini işlemiştir.” (<https://www.kibrisgazetesi.com/ozker-yasin-ve-kibrista-bayrak-uzerine-makale,4163.html>), (19.05.2020).

lendirdiğini görmekteyiz. Bu bağlamda Kıbrıs'ta mevcut koşullarda yaşanan sıcak olayları, şiir kitaplarına taşır. Rum baskısı altındaki Kıbrıs'ta pek çok imkânsızlığa ve zorluğa karşı direnç gösterir. Onun pek çok eseri Türkiye şair ve yazarlarınca da okunmuş ve beğenilmiştir. O birçok şair ve yazar ile dostluk kurmuş, iyi ilişkiler içinde olmuştur. Bu şairlerden biri de *Kıbrıs Destanı* (1964) adlı şiir kitabını yayımlayan M. Faruk Gürtunca'dır.²³

Özker Yaşın Türk şiirinde destansı, epik ve lirik örnekleri okuyup hazmettiği şiirin kimi dizelerinde kendisini hissettirir. Bu bağlamda Mehmet Akif'in "İstiklâl Marşı", Yahya Kemal'in "Süleymaniye'de Bayram Sabahı" ve Arif Nihat Asya'nın şiirleri ilk akla gelenlerdir.

Özker Yaşın'ın Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi ve 1974 Barış Harekâtı konulu şiir kitaplarında, Mehmetçik ve Mücahitler ile şehitleri yüceltme, Bayrak sevgisi, Türklük bilinci, Atatürk'e sevgi ve saygı, diğer Türk büyüklerine övgü, düşman devletlere ve devlet adamlarına göndermeler, özgürlük gibi temalar dikkat çekicidir. Hülâsa Özker Yaşın da Kıbrıs Türkleri için, Türk edebiyatının usta şairi Namık Kemal gibi vatan ve hürriyet şairidir.

Özker Yaşın "Aldı Namık Kemal" başlıklı şiirinde Kıbrıs'ta yapılan Rum baskı ve zulümlerine karşı Kıbrıs Türkleri adına özgür, hür olma duygusundadır. Vatan ve hürriyet şairi Namık Kemal'in ağzından, Kıbrıs Türklerinin esir olamayacağına pek güzel vurgu yapar ve çocuklara bırakılacak en büyük mirasın hürriyet olduğunu anlatır:

"MAGOSANIN bir zindanında
Gün ışığına meydan okuyan adam,
Ben Namık Kemâlim.

Vatanım güzel Vatanım
Senin derdinden gayri bir dert
Senin aşkından gayri bir aşk
Giremez yüreğime
Ey bütün şiirlerime
İlham veren sevgili:
Hürriyet!.

Ve siz Vatanımdaki kardeşler
Köylerinizin şehirlerinizin üzerinde
İhanet rüzgârları esiyorsa eğer
Canınızı yakıyorsa mültezimler
Jurnal ediyorsanız Padişaha

²³ M. Faruk Gürtunca'nın, *Kıbrıs Destanı* adlı eserinin Kıbrıs'a girişi Başpiskopos Makarios tarafından yasaklanmıştır. Bu yasaklamayı, M. Faruk Gürtunca'nın 25 Haziran 1975'te Özker Yaşın'a, *Halkın Sesi* gazetesinde gönderdiği bir mektuptan öğrenmekteyiz: "Kıbrıs Gezisi notlarımı yakında *Hergün Gazetesi*'nde yayımlayacağım. Sizin ulusal şiirlerinizin bu yazılarımda büyük yeri olacaktır. Yakında Kıbrıslı soydaşlarımıza armağan edilmek üzere, 1964 yılında yayımlanan ve Makarios yönetimi tarafından Kıbrıs'a girmesi yasaklanan, *Kıbrıs Destanı* adlı eserimden elimde kalanların hepsini size göndereceğim. Kıbrıslı soydaşlarıma armağan olarak... Kıbrıs'ın özgür Türk bölgelerinde okunsun diye... Kitapları özellikle Türk köylerinin okullarına ve kitaplıklarına dağıtmanızı rica ederim." (Mehmet Faruk Gürtunca, *Halkın Sesi*, Lefkoşa, 25 Haziran 1975, s. 2).

*Bilin ki yalnız dua kâfi değil Allah'a,
Yalnız gökten yardım beklenmez.
Bileklerinizdeki zincirleri kırmak gerek
-Kulluğa köleliğe bin lânet-
Yalın kılıç girmek Hürriyet Savaşı'na
Bir dâva uğruna baş koymak gerek.*

*Bırakacağın en kutsal armağan
Hürriyettir evlâdına
Ondan gayri her şeye boşver!
Boşver aşka ve paraya
Servete ve şöhrete
Ve rahata
Ve nefes almıya
Ve denize ve yıldızlara ve ağaçlara ve toprağa
Ve şahane sofralardaki kan rengi şaraba.
Hepsine boş ver kardeş;
İlkin hürriyet gerek vatanına,
İlkin hürriyet gerek sana.²⁴*

4.2. Roman

Özker Yaşın'ın 1952 yılında yayınladığı *Bütün Kapılar Kapandı* (1955) ilk romanıdır. Özker Yaşın'ın, 1970 yılında yayımladığı *Mücahitler* adlı eseri de Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi konulu Kıbrıs'ta basılan ilk roman olma özelliğini taşır.²⁵ Özker Yaşın'ın 1976 yılında yayımladığı *Girne'den Yol Başladık* da savaş sonrası yazılan ilk romanlardandır. Bu roman, destansı motiflerin yanında, belgesel olma özelliği de taşımaktadır. Bu romanlar, Kıbrıs'ta savaş edebiyatı içerisinde değerlendirilebilecek en önemli eserler arasındadır. Yaşın'ın zikre değer bir romanı da 1978'de kaleme aldığı *Kıbrıslı Kâzım*'dir. Daha çok siyasi bağlamda ele alınan bu eserde, savaş sonrası Kıbrıs'ın içinde bulunduğu olumsuz durum resmedilir. Özker Yaşın'ın bu romanlarını birer hatıra-anı, şahsi gözlem olarak değerlendirmek hiç de yanlış olmaz. O Kıbrıs'ta bizzat yaşadıklarını, gördüklerini romanlarına taşır.

Özker Yaşın'ın *Mücahitler* adlı romanında Kıbrıs'ta EOKA Rum tedhiş örgütünün baskı, zulüm ve katliamlarına karşı Kıbrıs Türklerinin içerisinde buldukları dram dile getirilir. Bu eserde Kıbrıs Türklerinin Rumlara karşı giriştiği var olma, yok olmama mücadelesinin en belirgin olduğu devre anlatılır. Bu zaman dilimi 21 Aralık 1963'ten 8-9 Ağustos 1964 tarihine kadar olan süreci içine alır. Bu tarih Rumlara Türklerin yalnız olmadıklarını hatırlatan Türkiye'nin müdahalesi olarak yorumlanabilir. Nitekim İnci Enginün roman hakkında şu sözleri söyler ve yukarıda söylediklerimizi doğrular:

²⁴ Özker Yaşın, *Namık Kemâl Kıbrıs'ta*, Çardak Yayınları: 8, Lefkoşa 1957, s. 21-22.

²⁵ Özker Yaşın'ın Kıbrıs'ta basılan bu romanının 2. baskısı, 1974 yılında Yaşar Nabi Nayır tarafından adı *Kıbrıs'ta Vuruşanlar Mücahidin Romanı* şeklinde değiştirilerek Türkiye'de Varlık Yayınevi tarafından yeniden yayımlanmıştır.

“Mücahitler bir roman olmaktan çok, yaşanılmış günlerin ve şahsî gözlemlerin toplandığı bir hatıra hüviyetini taşımaktadır bence, her Türkün mutlaka okuması gereken bir kitaptır. Zira, kendisine karşı beslenen düşmanlığı derhal affa meyyal olan Türk, kendisini hiçbir zaman dost görmemiş eski düşmanlarını, ancak bu gibi eserler vasıtasıyla hatırlayabilir ve dünya yüzünde güvenebileceği dostları olup olmadığını anlar.”²⁶

Kıbrıs Türklerinin maruz kaldığı Rum saldırı ve zulümleri, buna mukabil Türklerin çektiği ıstırapları, mücadele ve azimlerini daha önceki *Mücahitler* romanında belgesel olarak ortaya koyan Özker Yaşın, *Girne'den Yol Bağladık* adlı romanında da Türkiye'nin 1974 Barış Harekâtı'ndan sonraki Kıbrıs'ın görünüşü panoramik olarak gözler önüne serer. *Girne'den Yol Bağladık* da tıpkı *Mücahitler (Kıbrıs'ta Vuruşanlar)* gibi belgesel bir romandır. Yazarın baş kahramanı Oktay isimli mücahittir. Yazar daha önceki Rum işgallerinde köylerini terk eden Türk göçmenlerin durumunu toplu halde ele alır. Bu göçmenlerden bir tanesi de ailesiyle birlikte Peristerona köyünden göç eden Oktay'dır ve eserin merkezinde yer alır. Eserin merkezinde yer alan Oktay'ın 16 Temmuz 1974 - 2 Eylül 1974 arasında duygu ve düşüncelerini kaleme aldığı günlüğü pek önemlidir. Bu günlerde Kıbrıs Türklerinin yardım bekleyişine tercüman olmaktadır ve aslında *Mücahitler* romanındaki duyguların devamıdır. Türk çıkarmasından sonra Oktay'ın defterindeki coşkunluğa temas eden İnci Enginün, bunu yazarın olayları bizzat yaşamasına, görmüş olmasına bağlar ve romandan şu parçaya yer verir:

“Tanrı kısmet etti, bu deftere anılarımı yazabiliyorum. Tanrı kısmet etti eşime, çocuğuma tekrar kavuşabildim. Tanrı kısmet etti, onların yanına sağ salim dönebildim. Tanrı kısmet etti, onları sağ salim bulabildim. Tanrım sana şükürler olsun, bu mutluluğu tattırdın bize.”²⁷

“Mesarya düzlüğünden güneş altın bir top gibi yükselirken yıllardan beri beklediklerimiz, Mehmetçikler, mavi gök tarlası içinde açılmış, beyaz papatyalar gibi iniyorlardı toprağa. Anlatılmaz bir heyecan sarmıştı vücudumu. Yıllarca özlemimi çektiğimiz o mutlu sabah gelmişti sonunda.”²⁸

Her iki romanın ortak özelliği belgesel nitelikli ve realist bir biçimde ele alınmasıdır. Her iki roman da gözleme ve hatıralara dayalıdır. *Mücahitler* ve *Girne'den Yol Bağladık* adlı romanların ana motifleri duygu ve harekettir. Her iki romanın dominant alt motifleri ise temaşa-seyir olarak yorumlanabilir. İki romanda da eski Türk-kültür ve geleneğinin devamı niteliğinde bazı ortak temaların olduğunu da gözlemlemekteyiz. Her iki eserde de Rum zulmü ve katliamları, Rum kalleslikleri ve esirlere kötü davranma ile yalan haber ve propagandaları, Türk askerini ve şehitleri yüceltme, bayrak sevgisi ve kutsiyeti, Bayrak radyosunun önemi gibi temalar işlenmiştir.

²⁶ İnci Enginün, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları 3 Orhun Yazıtları'ndan Bugünkü Türk Dünyasına*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2013, s. 147.

²⁷ Enginün, *a.g.e.*, s. 93.

²⁸ Enginün, *a.g.e.*, s. 95.

Her iki eser de bize, Türkiye’de basılan ve milli mücadele yıllarını ele alan romanları hatırlatmaktadır. *Mücahitler* ve *Girne’den Yol Bağladık* romanları Kıbrıs Türkü’nün ciddi mana milli-tarihi romanı olarak yorumlanabilir. Savaş öncesi ve savaş sonrası basılan bu romanlar Kıbrıs Türkü’nün yaşadıkları acıları unutmaması, milli duygu ve hislerini kaybetmemesi bağlamında pek değerlidir. İnci Enginün bu durumu *Girne’den Yol Bağladık* adlı romandan bir de alıntı yaparak şu sözlerle pek güzel özetlemektedir: “İçimizden biri çıkmalı, bu yaşadığımız unutulmaz günleri yazmalı... Yahudiler bunu beceren romancılar çıkardıkları için dünyayı etkilemesini bildiler.” (s. 10).

“Limasol’da stadyumda vurdukları Hasan Cafer, Larnaka’da en ön mevzide sonuna kadar çarpışıp intihar eden Teğmen Mustafa Orhan. Daha bunlar gibi canını vatan için kahramanca vermiş yüzlerce şehidimiz var. İsimleri unutulmamalı bu şehitlerin. Kıbrıs Türkleri büstlerini, heykellerini dikmeli.” (s. 149).²⁹

Özker Yaşın’ın romandaki bu cümleleri, onun yaptığı işin şuurunda olduğunu gösterir. Kıbrıs dışında ve Kıbrıs’ta yaşayan gelecek nesilleri uyanık tutma adına Kıbrıs’ta olup bitenleri romanlarına taşıyan Özker Yaşın, roman yazarı olarak da Kıbrıs Türk halkını bilinçlendirmiş, Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesinin öncesi ve sonrasına dikkat çekmiştir.

4.3. Oyun

İngiliz döneminde özellikle 1930’lu yılların sonlarına doğru Kıbrıs Türk tiyatrosunda milli-tarihi konulu piyeslerin yazıldığını görürüz. Bu yıllar, Rumların başlattığı 1931 isyanından sonra, İngiliz Sömürge İdaresi’nin adada uyguladığı sıkı yönetim politikasının sonlandığı dönemdir. Bu dönemde Hikmet Afif Mapolar’ın *Duman* (1938), *Meşale* (1942), *Mucize* (1943) ve *Altın Şehir* (1945) adlı milli piyesleri ile Osman Talat Alkan’ın *Yüksel* (1942) adlı piyesi en önemli milli oyunlar olarak dikkat çekerler.³⁰ İngiliz döneminde yazılan, bir başka oyun da M. Irmak’ın *İsimsiz Kahramanlar* (1959) adlı eseridir. Türk Kurtuluş Savaşı ile ilgili olan bu oyun, savaş edebiyatı içinde değerlendirilebilecek tarihî oyunlar arasındadır. 1959 yılında yazılan bir başka önemli oyun da Özker Yaşın’ın *Bayrak Türküsü*’dür. Bu iki eser aynı zamanda, Kıbrıs’ta başlayan EOKA saldırılarından sonra yazılan ilk milli piyes olma özelliklerini taşır.

Bayraktar Türküsü Kıbrıs’ın sesini haması tonda duyurmuş şair ve romancı Özker Yaşın’ın 1959 yılında yayımladığı ulusal konulu manzum oyunudur. Üç perdelik-birinci ve ikinci perdeler altı, üçüncü perde on üç sahnedir. Oyunun kahramanları yazarın sözcüsü durumundadır. Bu kahramanlar, Türkiye’nin Kıbrıs’a müdahale ederek Mehmetçiklerin Ada’ya çıkmasını ve Kıbrıs Türklerinin Türk bayrağı altında özgürce yaşamasını dilerler.

Özker Yaşın’ın 1959 yılında kaleme aldığı *Bayraktar Türküsü* adlı eserini de tıpkı şiir ve romanlarında olduğu gibi haması, propaganda ve popüler ede-

²⁹ Enginün, *a.g.e.*, s. 155.

³⁰ Hüseyin Ezilmez, “Kıbrıs Türk Tiyatro Edebiyatında Kadın Tipleri”, *Edebiyatta Kadın*, (Yay. Haz. Metin Turan), Sage Matbaacılık, Ankara 2014, s. 171-172.

biyat üçgeninde de değerlendirmek yanlış olmaz. 1 Nisan 1955'te başlayan EOKA tedhiş hareketlerinin ardından 1958'de Kıbrıs Türkleri kendilerini savunacak bir teşkilatı Türk Mukavemet Teşkilatı'nı kurarlar.

Özker Yaşın'ın Kıbrıs'ın 1571'deki fethini konu alan *Zafer ve Bağış* (1988) adlı oyunu da zikre değer milli-tarihi oyunlar arasındadır. 1988 yılında basılan bu eserin konusu Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi olmasa da milli-tarihi bir eser olması, hatta bu tür milli-hamasi eserlerin canlılığını koruması bağlamında oldukça dikkat çekicidir.

Kıbrıs'taki Türk varlığının başlangıcı olan böylesi önemli bir tarihi hadise, *Zafer ve Bağış*'a çeşitli yönleriyle yansır. Bu yansıma, fetih sebepleri, sefer hazırlıkları, savaş manzaraları, Venedikli imajı, kahramanlık, bayrak-şehit-kan ve vatan-millet-devlet kültürü ile bazı değerleri yüceltme gibi genel anlamda “savas”; özel anlamda ise “*adanın Türkleşmesi*” ve “*Kıbrıs Türkü*” kavramlarının / kimliğinin ortaya çıkışı şeklinde ifade edilebilir.³¹

4.4. Anı-Hatıra

Özker Yaşın'ın üç cilt halinde yayınlanan *Nevzat ve Ben* adlı anı-hatıra kitaplarında onun Kıbrıs meselesi ile ne derece içli dışlı olduğunu görmek mümkündür. Bu eser bir çeşit belgesel anı niteliği taşımaktadır. Bu eserde Kıbrıs konusunu Türkiye'de işleyen Hasan Nevzat Karagil (Kara)'in hayatını anlatır. Fakir ancak uyanık bir çocuğun babasının engellemelerine rağmen okuma aşkını, birçok engeli aşarak İstanbul'da yapması, Kıbrıs Türkü'nün varlığının anavatanda tanıtmak amacıyla yaptıkları anlatılır. Türk kültür ve edebiyatının duayen isimlerinden İnci Enginün eserin ilk cildi hakkında bir yazı kaleme alır ve şu yorumu yapar:

“Nice olay, inanılmayacak fedakârlık, gayret ve çabayı gerektirmiş. Fakat kitabı okurken bunlar okuyucuda sadece hayranlık doğuruyor, inanmak akla bile gelmiyor. Kendisine yeni bir ad alırken “yeni doğmuş” anlamına gelen Nevzat'ı seçen küçük Hasan'ın köyündeki en yakın çevresi ile olan ilişkileri, kafasındaki hayalleri gerçekleştirmek amacıyla giriştiği maceralar insanı şaşırtıyor ve okuyucu bir roman kahramanı ile karşılaştığı izlenimini ediniyor. Kıbrıs'tan Türkiye'ye ulaşmanın Lübnan üzerinden gerçekleşmesi, ülkeden çıkabilmek için başvurulmuş yollar, Lübnan'da Kıbrıslı Türklerin, özellikle genç kızların başlarına gelenleri okurken insan ürperiyor. Zengin Araplarla evlenmelerin sonuçlarıyla ilgili hazin olaylar, Reşat Nuri Güntekin'in Yaprak Dökümü başta olmak üzere bazı kitapları hatırlatıyor ve hayat ile eser ilişkisi üzerinde yeniden, insanı düşündürüyor. Eserin baş kısmı belgesi fazla bir roman gibi başlıyor. Git gide kendisini ülkesine adayan kişinin çevresiyle olan ilişkilerini ve olayların siyasi boyutunu veriyor. 1930'lardan başlayan Nevzat'ın macerasının sadece yarısını anlatmış Özker Yaşın. Devamı eserin ikinci cildinde. Herhâlde Kıbrıs olaylarının gitgide ısındığı günleri Kıbrıs'ta yaşayan Özker Yaşın'ın hatıraları o ciltte daha da ağırlık kazanacak.”³²

³¹ Hüseyin Ezilmez, “Zafer ve Bağış Oyununda Kıbrıs'ın Fethi”, *Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, Ocak 2018, s. 50.

³² İnci Enginün, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları 3 Orhun Yazıtları'ndan Bugünkü Türk Dünyasına*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2013, s. 156.

İnci Enginün'ün işaret ettiği gibi Özker Yaşın, bizzat Kıbrıs'ta yıllarca yaşayıp gördüklerini belgesel-anı türünde kaleme alır. İkinci ve üçüncü ciltlerde de birçok hatırasını, anısını anlatır. Gazete, radyo, televizyonda yaşadıkları, yayınladığı eserler hakkında ilginç anekdotları okumak mümkündür. Bundan önce şiir, roman, öykü ve tiyatro eserleri ile tanınan Yaşın, 1997 yılında *Nezhat ve Ben* adlı eseri ile okuyucusunun karşısına çıkar. Yıllarca belleğinde biriktirdikleri, gizli kalan hikâyeler bu kez belgesel-anı türünde patlar ve bir tohum gibi yeşerir.

Özker Yaşın öldüğü yıla kadar, Kıbrıs için yazmış, âdeta onun için nefes almıştır. Özker Yaşın'ı Kıbrıs coğrafyası ile bütünleşmiş, Kıbrıs âşığı bir aydın-yazar olarak yorumlayabiliriz. Bu bağlamda onun yayınladığı tüm eserleri edebiyat coğrafyası bağlamında ele almak da yanlış olmaz.³³

Sonuç

Ulusların varoluş mücadelesinde ve savaş tarihinde edebiyat ve nasyonalizm arasında doğal bir bağ, ilişki kurulur. Ulusların varoluş mücadelesinde ve savaş ortamında şair ve yazarlar ulusal duyguları yükseltmek için edebiyattan yararlanır. Gazetecilik başta olmak üzere çeşitli iletişim, kurum ve araçlarında da görev alabilirler. Türk Kurtuluş Savaşı sırasında Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Ankara'da *Hakimiyet-i Milliye* gazetesinde yazarlık yapması, Yunan zulümlerini inceleme komisyonunda yer alması hem de Türk Kurtuluş Savaşı'nı roman ve öykülerinde işlemesi nasyonalizm ve edebiyat ilişkisine tipik bir örnektir.

Akdeniz ülkeleri edebiyatları içinde ise bu bağlamda sivri isim 1930'lar da İtalya'da Benito Mussolini yönetimini destekleyen, yazdığı eserlerle İtalyan milliyetçiliğini ve Roma İmparatorluğu'nu yücelten, radyo gibi iletişim organlarını kullanan İtalyan şair, yazar Gabriele d'Annunzio'dur. Bu noktada edebiyat, gazetecilik, radyo gibi diğer iletişim organları ve nasyonalizm ilişkisinin Kıbrıs Türk yazınındaki yansımaya ve temsilcisi Özker Yaşın'dır.

Kaynaklar

Kitap ve Makaleler

ALASYA, Halil F.: *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Tarihi*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1987.

ALPTEKİN, Ali B.: *Anadolu'dan Kıbrıs'a Halk Kültürü Köprüsü*, Akçağ Yayınları, Ankara 2015.

ATUN, Suna: *Kıbrıs Türk Edebiyatı*, Samtay Vakfı Yayınları: 36, Lefkoşa 2009.

DURBİLMEZ, Bayram: "Tarihi Gerçeklerin Âşık Edebiyatına Yansımaları Bağlamında Türk Mukavemet Teşkilatı ve Kıbrıs Mücahitleri", *Folklor / Edebiyat*, Cilt: 19, Sayı: 76, Ankara 2013.

_____ : *Türk Dünyası Kültürü-1*, Ötüken Neşriyat Yayınları, İstanbul 2017.

_____ : *Türk Kültür Coğrafyası*, Ötüken Neşriyat Yayınları, İstanbul 2019.

³³ Özker Yaşın'ın eserlerini edebiyat coğrafyası başka bir deyişle "*Kıbrıs Coğrafyası*" başlığı altında ele almak da mümkündür ve bu ayrı bir çalışma konusudur. Özker Yaşın'ın eserlerinde merkez Kıbrıs adasıdır. Bu bağlamda onun eserlerinde Kıbrıs adası, yazar-şairin hayat, kültür coğrafyası olarak ilişkilendirilebilir (Bayram Durbilmez, *Türk Kültür Coğrafyası*, Ötüken Neşriyat Yayınları, İstanbul 2019, s. 15-16). Ahmed Hamdi Tanpınar; "*Coğrafya bir kadedirdir. Bu demektir ki bunun gereklerini kabul etmek, ona ayak uydurmak şartıyla onunla iyi kötü uzlaşılabilir. Fakat bu şartları büsbütün unutanlar için perişanlık mukadderdir.*" (Emel Kefeli, *Edebiyat Coğrafyasında Akdeniz*, 3F Yayınevi, İstanbul 2006, s. 118).

BÜYÜKADA, Merve: *Kıbrıs Türklerinin Milli Mücadelesinin Özker Yaşın'ın Romanları-na Yansıması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Haziran 2012.

DURMUŞ, Özge: *Özker Yaşın'ın Romanlarında Toplumsal Eleştiri*, (Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazimağusa 2014.

ENGİNÜN, İnci: *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları 3 Orhun Yazıtları'ndan Bugünkü Türk Dünyasına*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2013.

EZİLMEZ, Hüseyin: "Zafer ve Bağış Oyununda Kıbrıs'ın Fethi", *Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, Ocak 2018.

_____ : "Kıbrıs Türk Tiyatro Edebiyatında Kadın Tipleri", *Edebiyatta Kadın*, (Yay. Haz. Metin Turan), Sage Matbaacılık, Ankara 2014.

KARAKARTAL, Oğuz: "Türkiye'de Çıkan Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi Konulu Hamasi Kitaplar Üzerine", *Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi'nin Edebiyata Yansıması Bil-diriler*, (Haz.: İsmail Bozkurt - Cemal Bayak), Ajans Yayınları, Lefkoşa 2010.

KEFELİ, Emel: *Edebiyat Coğrafyasında Akdeniz*, 3F Yayınevi, İstanbul 2006.

NESİM, Ali: *Kıbrıs Türk Edebiyatında Sosyal Konular*, Gelişim Ofset, Lefkoşa 1986.

ONUŞ, Emin: "Özker Yaşın ve Bayrak Radyosu", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 10, 2015.

_____ : "1958 Tarihli ve Kıbrıs Temalı Türkiye Kitap Neşriyatı Üzerine", *Edebiyatta Kıbrıs ve Bahar*, (Yay. Haz.: Kafiye Yınanç - Metin Turan), Başkent Klişe ve Matbaacılık Ltd. Şti., Ankara 2013.

_____ : *Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesinin (1955-2016) Türk Edebiyatına Yansıması*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), KKTC Girne Amerikan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Girne 2017.

SAYIL, Altay: *Bayrak... Bayrak... Bayrak... Bayrak Radyosunun İlk Üç Ayında Yaptığı Tarihi Yorumlar*, Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği Yayını: 9, Lefkoşa 2000.

YALÇIN, Murat: "Yaşın Özker", *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, 3. Baskı, Cilt: 2, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2010.

YAŞIN, Özker: *Akdenizde Bir Ada*, Çevre Yayınları: 11, İstanbul 2000.

_____ : *Atatürk'e Saygı Duruşu*, Çevre Yayınları: 5, İstanbul 1963.

_____ : *Bayraktar Destanı*, Savaş Yayını, Lefkoşa 1971.

_____ : *Bayraktar Türküsü*, Halkın Sesi Basımevi, Lefkoşa 1959.

_____ : *Girne'den Yol Bağladık*, Osmanbey Matbaası, İstanbul 1976.

_____ : *Kanlı Kıbrıs*, Varlık Yayınları, İstanbul 1964.

_____ : *Kıbrıs'tan Atatürk'e*, Çevre Yayınları: 9, İstanbul 1998.

_____ : *Kıbrıs'ta Bayrak*, Savaş Yayını, İstanbul 1972.

_____ : *Kıbrıs Benim Vatanım*, Başaran Matbaası, İstanbul 1986.

_____ : *Kıbrıslı Kâzım*, Yücel Yayınları, İstanbul 1978.

_____ : *Kıbrıs Mektubu*, Varlık Yayınları, İstanbul 1958.

_____ : *Kıbrıs'ta Vuruşanlar Mücahidin Romanı*, Varlık Yayınevi, İstanbul 1974.

_____ : *Mehmetçik Kıbrıs'ta*, Çevre Yayınları, İstanbul 1960.

_____ : *Namık Kemâl Kıbrıs'ta*, Çardak Yayınları: 8, Lefkoşa 1957.

_____ : "Numan Ali Levent'in Anlatısı", *Nezhat ve Ben*, Cilt: 3, Yeşilada Yayınları, İstanbul 2004.

_____ : *Oğlum Savaş'a Mektuplar - Bir Şahlanışın Destanı*, Çevre Yayınları: 6, İstanbul 1965.

_____ : *Zafer ve Bağış*, Yeşilada Yayınları, İstanbul 1998.

YILMAZ, Zübeyir - OKUMUŞ, Ramazan: *Kıbrıs Türk Şiiri*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1992.

İnternet

KARAKARTAL, Oğuz: *Kıbrıs Gazetesi*, 8 Ocak 2018, (<https://www.kibrisgazetesi.com/ozker-yasin-ve-kibris-bayrak-uzerine-makale,4163.html>), (19.05.2020).

Gazete

GÜRTUNCA, Mehmet Faruk: *Halkın Sesi*, Lefkoşa, 25 Haziran 1975.